

**Handreiking
Financiële Bijsluiter
voor
beleggingsinstellingen**
vanaf 1 november 2007

Een publicatie van DUFAS

Den Haag, juni 2009

Copyright DUFAS 2009

In geval van distributie of reproductie van informatie afkomstig uit deze publicatie dient de informatie accuraat te zijn en dient DUFAS als bron te worden vermeld. Indien de gebruiker een wijziging in de informatie aanbrengt of de informatie transformeert, dient dit duidelijk te worden vermeld, onder vermelding dat de bron voor de informatie DUFAS is. Indien de informatie wordt gebruikt in documenten ter commercieel gebruik, dient degene die de informatie aldus gebruikt de koper vóórafgaand aan de totstandkoming van de overeenkomst te informeren dat de informatie gratis verkrijgbaar is voor leden van DUFAS.

Voorwoord

Den Haag, juni 2009

Voor u ligt het katern van de Dutch Fund and Asset Management Association ('DUFAS'): 'Handreiking Financiële Bijsluiter voor beleggingsinstellingen'. Deze handreiking is de opvolger van de 'Handreiking Financiële Bijsluiter voor beleggingsinstellingen' uit 2005.

De inhoud is met zorg samengesteld door DUFAS in samenwerking met een representatieve selectie van marktpartijen.

Deze handreiking behandelt de relevante aspecten generiek en beoogt niet normerend te zijn voor bepaalde oplossingsrichtingen. De gebruikers van deze handreiking dienen hun eigen praktische keuzes te maken met inachtneming van de relevante wet- en regelgeving.

Er is bewust voor gekozen om deze handreiking niet een uitputtende opsomming te laten zijn van de praktische invulling van uw financiële bijsluiters. De opzet is om u een goed beeld te geven van aspecten die een rol spelen bij het maken en up to date houden ervan. De uitwerking kunt u vervolgens zelf ter hand nemen of uitbesteden aan professionals. Uw eigen financiële bijsluiter is maatwerk, waarvoor deze handreiking slechts een hulpmiddel is. De AFM zal achteraf nagaan of uw financiële bijsluiter voldoet aan de wettelijke eisen.

Graag vernemen wij van de gebruiker commentaar op deze handreiking, zodat wij daar bij actualisering gebruik van kunnen maken.

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn.

Dutch Fund and Asset Management Association

J.H.M. Janssen Daalen
Algemeen Directeur

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	7
2. Vrijstellingen	9
2.1. Vrijstelling < 100 personen	9
2.2. Vrijstelling gekwalificeerde beleggers	10
2.3. Vrijstelling coupuregrens €50.000,-	11
2.4. Vrijstelling indien collectief beleggen geen hoofdactiviteit is	12
2.5. Vrijstelling technostarters	12
2.6. Vrijstelling bestuurders & werknemers van de beleggingsinstelling	13
2.7. Buitenlandse beleggingsinstellingen niet vrijgesteld	13
3. Financiële Bijsluiter inzake een beleggingsinstelling	15
3.1. Doelstelling financiële bijsluiter	15
3.2. Toepassingsbereik	15
3.2.1. <i>Maatwerk samengestelde producten</i>	16
3.2.2. <i>Maatwerk informatie</i>	17
3.2.3. <i>Financiële bijsluiter voor paraplufondsen en subfondsen</i>	17
3.2.4. <i>White label fondsen</i>	17
3.3. Beschikbaar houden financiële bijsluiter	18
3.3.1. <i>De financiële bijsluiter en de Euronext Fund Service</i>	18
3.4. Inhoud van de financiële bijsluiter	19
3.4.1. <i>Gestandaardiseerd format</i>	20
3.4.2. <i>Geen niet-voorgeschreven informatie</i>	20
3.5. Onderwerpen van de financiële bijsluiter	21
3.5.1. <i>Korte weergave van de beleggingsinstelling</i>	21
3.5.2. <i>Beleggingsgegevens</i>	21
3.5.2.1. Doel van de beleggingsinstelling	21
3.5.2.2. Beleggingsbeleid	21
3.5.2.3. Financiële risico's	22
3.5.2.4. Risico-indicator	24
3.5.2.5. Historische rendementen	24
3.5.2.6. Verplichtingen voor de deelnemer	26
3.5.3. <i>Bedrijfsinformatie</i>	26
3.5.3.1. Belastingregime	26
3.5.3.2. Total Expense Ratio (TER) of kostenratio	27
3.5.3.3. Synthetische TER of kostenratio	29
3.5.3.4. Verwachte toekomstige kostenstructuur	30
3.5.3.5. In- en uitstapkosten en overige kosten buiten de TER	30
3.5.3.6. Portfolio Turnover Ratio (PTR) of omloopfactor	31
3.5.3.7. Retourprovisies en soft dollar arrangementen	31
3.5.4. <i>Commerciële informatie</i>	32
3.5.5. <i>Aanvullende informatie</i>	32
4. De risico-indicator	35
4.1. Berekeningswijze van de risico-indicator	35
4.2. Vormgeving risico-indicator	36
Bijlage I. Checklist Financiële Bijsluiter	37

I. Inleiding

De tekst van deze handreiking geeft de inhoud van de geldende wettelijke regels weer, zowel die in de Wet financieel toezicht (Wft), als het Besluit gedragstoezicht financiële ondernemingen (Bgfo) de Nadere regeling gedragstoezicht financiële ondernemingen (Nrgfo) en de Vrijstellingsregeling Wft (Vr), maar ontheffingsmogelijkheden (in individuele gevallen) worden niet besproken. Daarnaast is ook geput uit de toelichtingen bij die regels. Waar DUFAS zelf een interpretatie geeft, is dit duidelijk aangegeven. Aanbevelingen en meningen van DUFAS zijn **vet gedrukt**.

Wanneer verplichtingen gericht zijn tot retail cliënten, wordt in deze handreiking de term “retail cliënten” gebruikt, en niet het equivalent uit de MiFID (“niet-professionele cliënt”).

DUFAS wil hier benadrukken dat teksten waarvan in de wet- en regelgeving wordt aangegeven dat deze moeten worden vermeld (“gesloten normen”) en waarbij de tekst tussen aanhalingstekens wordt aangegeven, deze tekst ook letterlijk moet worden overgenomen. Dit zijn verplichte tekstpassages en/of figuren en die moeten ook letterlijk worden overgenomen. In deze handreiking zijn zij **gearceerd** weergegeven. Wanneer is voorgeschreven wat wel en niet vermeld moet worden geven de normen weinig ruimte voor vrije interpretatie.

2. Vrijstellingen

2.1. Vrijstelling < 100 personen

Van de in deze handreiking genoemde regels zijn volgens de Wft¹ vrijgesteld aanbieders van deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen die hun deelnemingsrechten aanbieden aan minder dan 100 personen die geen gekwalificeerde belegger zijn.

Deze vrijstelling volgt uit de richtlijn beleggingsinstellingen.² Bij toepassing van het getalscriterium zal een aanbieding altijd moeten zijn gericht tot een bepaalde duidelijk omschreven groep die beperkt van omvang is (minder dan 100). De beleggingsinstelling die een beroep op deze uitzondering doet, moet op verzoek van de AFM aantonen dat het aanbod tot minder dan 100 personen is gericht. Indien een beleggingsinstelling een advertentie in een dagblad of op internet plaats is dit per definitie tot meer dan 100 personen gericht. Het moet dus gaan om een gericht persoonlijk aanbod aan minder dan 100 personen.

Deze vrijgestelden is het slechts verboden het woord “bank” te gebruiken³ en zij zijn verplicht in reclame-uitingen te vermelden dat zij niet vergunningplichtig zijn en dat op hen “geen toezicht wordt uitgeoefend op grond van het Deel Prudentieel toezicht financiële ondernemingen en het Deel Gedragstoezicht financiële ondernemingen”.⁴ In de wandelgangen wordt deze waarschuwingstekst het “wildwest bordje” genoemd.⁵

Aanbevolen tekst

[Naam beleggingsinstelling] is niet vergunningplichtig op grond van de Wet op het financiële toezicht. Op [naam beleggingsinstelling] wordt geen toezicht uitgeoefend op grond van het Deel Prudentieel toezicht financiële ondernemingen en het Deel Gedragstoezicht financiële ondernemingen van de Wet op het financieel toezicht.⁶

¹ Art. 1:12, Wft.

² Art. 2, lid 1, tweede gedachtestreepje.

³ Art. 4, lid 1, sub c, Vrijstellingsregeling jo. art. 3:7 Wft. Van dit verbod is ook weer een vrijstelling gegeven, namelijk onder bepaalde voorwaarden als de beleggingsinstelling is opgericht door een bank of financiële groep waar een bank in zit (art. 28 Vrijstellingsregeling) of in geval van beleggergiro's (art. 29 Vrijstellingsregeling).

⁴ Art. 1:12, lid 3, Wft. Hoewel wettelijk verplicht, is deze bewering onzorgvuldig geformuleerd. Zoals het wetsartikel zelf al zegt is het deze instellingen verboden het woord “bank” te gebruiken (Art. 3:7 Wft). Ook moeten zij wel degelijk voldoen aan de regels voor het aanbieden van effecten (hoofdstuk 5.1, Wft), de regels voor het melden van zeggenschap in beursgenoteerde ondernemingen (hoofdstuk 5.3, Wft), de marktmisbruikregels (hoofdstuk 5.4, Wft) en de regels voor openbare biedingen (hoofdstuk 5.5, Wft). Alleen closed-end beleggingsinstellingen wier deelnemingsrechten verhandelbaar zijn vallen onder het bereik van hoofdstuk 5.1 en in dat hoofdstuk is voor de prospectusplicht een soortgelijke vrijstelling opgenomen.

⁵ Theodor Kockelkoren in het Financieele Dagblad van 17 november 2008, pag. 15.

⁶ Hoewel wettelijk verplicht, geeft de waarschuwingzin niet onder alle omstandigheden een juist beeld van de werkelijkheid. Een beheerder heeft geen vergunning nodig indien hij geen “vergunningplichtige” instellingen onder beheer heeft (nog niet of niet meer), zodat de zinsnede in de vrijstellingsregeling klopt. Dit volgt uit de artikelen 2:65 Wft en 2:74 Wft. Artikel 2:65 e.v. Wft regelen de vergunningverlening aan de beheerder. Art. 2:65 zegt: “Het is verboden in Nederland een recht van deelneming in een beleggingsinstelling aan te bieden (...) zonder dat de beheerder van de beleggingsinstelling (...) een vergunning heeft.” Uit sub b volgt dat als de beheerder geen vergunning heeft, de beleggingsinstelling er een moet hebben (tenzij er een vrijstelling ex art. 2:74 Wft van toepassing is). Art. 4:48 Wft vereist een registratiedocument, ook voor beleggingsinstellingen “die hij beheert of voornemens is te beheren”. Dus, als de eerste beleggingsinstelling die door een beheerder wordt opgericht, niet vergunningplichtig is omdat hij van een vrijstelling kan profiteren, dan is de beheerder op dat moment ook (nog) niet vergunningplichtig. Dat wordt pas anders zodra de beheerder voornemens is (zie art. 4:48 Wft) een beleggingsinstelling op te richten die niet onder een vrijstelling valt.

Bij een beheerder die vergunningplichtig is, omdat hij naast deze vrijgestelde beleggingsinstellingen ook nog

In geval van beheerders en bewaarders die aan meerdere beleggingsinstellingen zijn verbonden geldt de vrijstelling alléén voor zover het hun werkzaamheden ten behoeve van uitgezonderde beleggingsinstellingen betreft. Een aanbod in een reclame-uiting in een dagblad, weekblad, of op radio, televisie of internet is volgens de wetgever per definitie aan meer dan honderd personen gericht, zodat het wettelijk toezicht van toepassing is. Het is wel mogelijk om in een reclame-uiting of op internet een aanbod in het vooruitzicht te stellen, maar daarbij moet bovengemelde waarschuwing worden vermeld.

Die waarschuwing hoeft niet te worden opgenomen bij het (in het vooruitzichtstellen van een) aanbod van deelnemingsrechten die tevens kwalificeren als effecten. Het aanbieden van dit soort deelnemingsrechten valt onder de Prospectusrichtlijn, die geen ruimte laat voor het stellen van zo'n eis.

2.2. Vrijstelling gekwalificeerde beleggers

Van de in deze handreiking genoemde regels zijn volgens de Wft⁷ vrijgesteld aanbieders van deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen die hun deelnemingsrechten aanbieden aan uitsluitend gekwalificeerde beleggers, tenzij het gaat om een levensloopregeling.⁸ Onder gekwalificeerde beleggers worden verstaan alle vergunninghoudende financiële instellingen en niet vergunninghoudende beleggingsinstellingen, overheidslichamen, centrale banken, internationale organisaties, overige door de AFM als zodanig geregistreerde personen, en gekwalificeerde beleggers uit andere lidstaten.⁹

Bij de aanbieding aan gekwalificeerde beleggers moet in het aanbod dan wel in advertenties of documenten waarin het aanbod in het vooruitzicht wordt gesteld, worden vermeld dat het aanbod uitsluitend is gericht tot gekwalificeerde beleggers.

Deze vrijgestelden is het slechts verboden het woord "bank" te gebruiken¹⁰ en zij zijn verplicht in reclame-uitingen te vermelden dat zij niet vergunningplichtig zijn en dat op hen "geen toezicht wordt uitgeoefend op grond van het Deel Prudentieel toezicht financiële ondernemingen en het

"vergunningplichtige" beleggingsinstellingen beheert, klopt de verplichte zinsnede juridisch niet – althans is het wat kort door de bocht geformuleerd --, omdat er dan indirect toezicht is doordat er toezicht is op de beheerder.

Het is echter gebruikelijk in de markt dat een aparte beheerder wordt ingericht voor vergunningplichtige beleggingsinstellingen naast een eventuele andere beheerder voor vrijgestelde beleggingsinstellingen.

Hoewel de verplichte waarschuwingszin van art. 4 Vr juridisch gezien niet helemaal klopt, geeft hij in de praktijk de werkelijkheid wel goed weer.

⁷ Art. 1:12, Wft.

⁸ Art. 4, lid 3, Vrijstellingsregeling Wft. Art. 19g van de Wet op de loonbelasting 1964 maakt het mogelijk dat naast banken en verzekeraars ook beheerders van beleggingsinstellingen de levensloopregeling, die een vergunning ex artikel 2:65 Wft hebben, kunnen uitvoeren. Daarom geldt deze vrijstelling in dergelijke gevallen niet. In de levensloopregeling wordt uit het brutoloon een voorziening opgebouwd ten behoeve van de financiering van loonvervangning tijdens een periode van onbetaald verlof. Bij het beleggen voor dit doel met middelen waar nog een fiscale claim op rust, acht de wetgever publiek toezicht van belang.

⁹ Art. 1:1, Wft. Gekwalificeerde beleggers moeten niet worden verward met de door MiFID geïntroduceerde "in aanmerking komende tegenpartijen". Die laatste categorie is een status waar men afstand van kan doen om professionele marktpartij te worden en de samenstelling is grotendeels maar niet geheel hetzelfde.

¹⁰ Art. 4, lid 1, sub c, Vrijstellingsregeling jo. art. 3:7 Wft. Van dit verbod is ook weer een vrijstelling gegeven in, namelijk onder bepaalde voorwaarden als de beleggingsinstelling is opgericht door een bank of financiële groep waar een bank in zit (art. 28 Vrijstellingsregeling) of in geval van beleggergiro's (art. 29 Vrijstellingsregeling).

Deel Gedragstoezicht financiële ondernemingen”.¹¹ In de wandelgangen wordt deze waarschuwingstekst het “wildwest bordje” genoemd.

Aanbevolen tekst

[Naam beleggingsinstelling] is niet vergunningplichtig op grond van de Wet op het financiële toezicht. Op [naam beleggingsinstelling] wordt geen toezicht uitgeoefend op grond van het Deel Prudentieel toezicht financiële ondernemingen en het Deel Gedragstoezicht financiële ondernemingen van de Wet op het financieel toezicht.¹²

In geval van beheerders en bewaarders die aan meerdere beleggingsinstellingen zijn verbonden geldt de vrijstelling alléén voor zover het hun werkzaamheden ten behoeve van vrijgestelde beleggingsinstellingen betreft. Een aanbod in een reclame-uiting in een dagblad, weekblad, of op radio, televisie of internet is volgens de wetgever per definitie aan meer dan honderd personen gericht, zodat het wettelijk toezicht van toepassing is. Het is wel mogelijk om in een reclame-uiting of op internet een aanbod in het vooruitzicht te stellen, maar daarbij moet bovengemelde waarschuwing worden vermeld.

Die waarschuwing hoeft niet te worden opgenomen bij het (in het vooruitzichtstellen van een) aanbod van deelnemingsrechten die tevens kwalificeren als effecten. Het aanbieden van dit soort deelnemingsrechten valt onder de Prospectusrichtlijn, die geen ruimte laat voor het stellen van zo'n eis.

2.3. Vrijstelling coupuregrens €50.000,-

Van de in deze handreiking genoemde regels zijn voorts volgens de Vrijstellingsregeling Wft¹³ onder meer vrijgesteld aanbieders van deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen die €50.000, - of meer kosten (of de nominale waarde per stuk €50.000,- of meer is), tenzij het gaat om een levensloopregeling.¹⁴

De grens van €50.000 is dezelfde als die van de Prospectusrichtlijn, waardoor een level playing field ontstaat tussen deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen en andere beleggingen in financiële instrumenten. De gedachte achter deze vrijstelling is, dat een deelnemingsrecht dan wel een pakket deelnemingsrechten met een waarde van ten minste €50.000, - in het algemeen slechts zal worden gekocht door personen waarvan mag worden verondersteld dat zij voldoende deskundig en professioneel zijn om zich een behoorlijk inzicht te kunnen vormen omtrent de aard van de aangeboden rechten van deelneming. Kleine beleggers (die volgens de wetgever juist beschermingswaardig zijn) zullen dergelijke grote bedragen niet ineens kunnen betalen.

Deze vrijgestelden is het uiteraard ook verboden het woord “bank” te gebruiken¹⁵ en zij zijn verplicht in reclame-uitingen te vermelden dat zij “voor het aanbieden van deze rechten van deelneming niet vergunningplichtig zijn ingevolge de wet en niet onder toezicht staan van de Autoriteit Financiële Markten”.¹⁶ Het is van belang om er goed op te letten onder welke van de vrijstellingen men valt, om te vermijden dat de verkeerde waarschuwingstekst wordt gebruikt.

¹¹ Zie noot 6.

¹² Zie noot 8.

¹³ Zie voor de exacte tekst van de vrijstelling de Vrijstellingsregeling zelf, de artikelen 4 en 34.

¹⁴ Art. 4, lid 3, Vrijstellingsregeling Wft.

¹⁵ Art. 4, lid 1, sub c, Vrijstellingsregeling jo. art. 3& Wft.

¹⁶ Art. 4, lid 2, Vrijstellingsregeling Wft.

Aanbevolen tekst

[Naam beleggingsinstelling] is voor het aanbieden van dit product niet vergunningplichtig op grond van de Wet op het financiële toezicht en niet onderworpen aan het toezicht van de Autoriteit Financiële Markten.¹⁷

2.4. Vrijstelling indien collectief beleggen geen hoofdactiviteit is

Van de in deze handreiking genoemde regels zijn tevens volgens de Vrijstellingsregeling Wft¹⁸ vrijgesteld aanbieders van deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen waarvan minder dan de helft van het balanstotaal én de opbrengsten bestaan uit c.q. komen uit beleggingen,¹⁹ tenzij het gaat om een levensloopregeling.²⁰ De presentatie in de jaarrekening is daarbij niét het uitgangspunt. Het gaat om ondernemingen waarvan collectief beleggen niet de hoofdactiviteit is. Deze problematiek doet zich vooral voor in de vastgoedsector.

Deze vrijgestelden is het uiteraard ook verboden het woord “bank” te gebruiken²¹ en zij zijn verplicht in reclame-uitingen te vermelden dat zij “voor het aanbieden van deze rechten van deelneming niet vergunningplichtig zijn ingevolge de wet en niet onder toezicht staan van de Autoriteit Financiële Markten”.²² Het is van belang om er goed op te letten onder welke van de vrijstellingen men valt, om te vermijden dat de verkeerde waarschuwingstekst wordt gebruikt.

Aanbevolen tekst

[Naam beleggingsinstelling] is voor het aanbieden van dit product niet vergunningplichtig op grond van de Wet op het financiële toezicht en niet onderworpen aan het toezicht van de Autoriteit Financiële Markten.²³

2.5. Vrijstelling technostarters

Van de in deze handreiking genoemde regels zijn volgens de Vrijstellingsregeling Wft²⁴ ook vrijgesteld aanbieders van deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen die een startersfonds zijn als bedoeld in de Regeling seed capital technostarters,²⁵ tenzij het gaat om een levensloopregeling.²⁶

Deze Seed capital regeling is vastgesteld om kapitaalverschaffers de helpende hand toe te steken bij de financiering van beginnende ondernemers met een technologische invalshoek. Door deze startersfondsen expliciet vrij te stellen kunnen startersfondsen die kwalificeren als een beleggingsmaatschappij profiteren van de vrijstelling van dit artikel.

Deze vrijgestelden is het uiteraard ook verboden het woord “bank” te gebruiken²⁷ en zij zijn verplicht in reclame-uitingen te vermelden dat zij “voor het aanbieden van deze rechten van deelne-

¹⁷ Zie noot 8.

¹⁸ Zie voor de exacte tekst van de vrijstelling de Vrijstellingsregeling zelf, de artikelen 4 en 34.

¹⁹ Zie art. 4, lid 4, Vrijstellingsregeling Wft.

²⁰ Art. 4, lid 3, Vrijstellingsregeling Wft.

²¹ Art. 4, lid 1, sub c, Vrijstellingsregeling jo. art. 3& Wft.

²² Art. 4, lid 2, Vrijstellingsregeling Wft.

²³ Zie noot 8.

²⁴ Zie voor de exacte tekst van de vrijstelling de Vrijstellingsregeling zelf, de artikelen 4 en 34.

²⁵ Stcrt. 2005, 62.

²⁶ Art. 4, lid 3, Vrijstellingsregeling Wft.

²⁷ Art. 4, lid 1, sub c, Vrijstellingsregeling jo. art. 3& Wft.

ming niet vergunningplichtig zijn ingevolge de wet en niet onder toezicht staan van de Autoriteit Financiële Markten”.²⁸ Het is van belang om er goed op te letten onder welke van de vrijstellingen men valt, om te vermijden dat de verkeerde waarschuwingstekst wordt gebruikt.

Aanbevolen tekst

[Naam beleggingsinstelling] is voor het aanbieden van dit product niet vergunningplichtig op grond van de Wet op het financieel toezicht en niet onderworpen aan het toezicht van de Autoriteit Financiële Markten.²⁹

2.6. Vrijstelling bestuurders & werknemers van de beleggingsinstelling

Van de in deze handreiking genoemde regels zijn tenslotte volgens de Vrijstellingsregeling Wft vrijgesteld aanbieders van deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen die uitsluitend worden aangeboden aan bestuurders en werknemers van die beleggingsinstelling, tenzij het gaat om een levensloopregeling.³⁰

De achterliggende ratio daarvan is dat een prospectus niet nodig is, omdat degenen waaraan de effecten worden aangeboden kennis over de beleggingsinstelling kunnen ontlenen uit hoofde van de arbeidsrelatie.

Deze vrijgestelden is het uiteraard ook verboden het woord “bank” te gebruiken³¹ en zij zijn verplicht in reclame-uitingen te vermelden dat zij “voor het aanbieden van deze rechten van deelneming niet vergunningplichtig zijn ingevolge de wet en niet onder toezicht staan van de Autoriteit Financiële Markten”.³² Het is van belang om er goed op te letten onder welke van de vrijstellingen men valt, om te vermijden dat de verkeerde waarschuwingstekst wordt gebruikt.

Aanbevolen tekst

[Naam beleggingsinstelling] is voor het aanbieden van dit product niet vergunningplichtig op grond van de Wet op het financieel toezicht en niet onderworpen aan het toezicht van de Autoriteit Financiële Markten.³³

2.7. Buitenlandse beleggingsinstellingen niet vrijgesteld

Er is, naast bovengenoemde vrijstellingen, géén aparte vrijstelling van de reclame- en marketingregels voor buitenlandse beleggingsinstellingen,³⁴ ook niet wanneer het UCITS zijn.

Óók wanneer deze buitenlandse beleggingsinstellingen zijn gevestigd in wat de Wft noemt “aangewezen staten” (Frankrijk, Guernsey, Ierland, Jersey, Luxemburg, Malta, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten)³⁵ ofwel “adequaate toezicht landen”, zijn zij niet vrijgesteld van de reclame-

²⁸ Art. 4, lid 2, Vrijstellingsregeling Wft.

²⁹ Zie noot 8.

³⁰ Art. 4, lid 3, Vrijstellingsregeling Wft.

³¹ Art. 4, lid 1, sub c, Vrijstellingsregeling jo. art. 3& Wft.

³² Art. 4, lid 2, Vrijstellingsregeling Wft.

³³ Zie noot 8.

³⁴ Art. 4:1, Wft.

³⁵ Vanaf 16 juli 2008 gaat het om Frankrijk, Guernsey, Ierland, Jersey, Luxemburg, Malta, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. In het geval van de VS gaat het alleen om bij de SEC geregistreerde beleggingsinstellingen en in geen enkel geval geldt het voor het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling waaraan in de desbetreffende staat beperkingen zijn gesteld met betrekking tot de personen aan wie rechten van deelneming mogen worden aangeboden (Besluit Aangewezen Staten Wft, zoals gewijzigd bij Stcrt 2008, nr

en marketingregels. Adequaattoezicht-landen zijn landen waarvan de Minister van Financiën heeft bepaald dat er toezicht wordt uitgeoefend op beleggingsinstellingen dat in voldoende mate waarborgen biedt voor de belangen die de Wet op het financieel toezicht beoogt te beschermen.³⁶

Ook voor buitenlandse UCITS uit landen van de Europese Economische Ruimte (IJsland, Liechtenstein en Noorwegen) bestaat géén vrijstelling van de reclameregels.

³⁶ 136, 17-7-2008). Het Besluit Aangewezen Staten Wft (BAS) is een ministeriële regeling.
Art. 2:66 Wft.

3. Financiële Bijsluiter inzake een beleggingsinstelling

3.1. Doelstelling financiële bijsluiter

De doelstelling van de financiële bijsluiter is het bieden van inzicht in een complex product en het bevorderen van de vergelijkbaarheid van complexe producten. Door de financiële bijsluiter van de website van de financiële onderneming af te halen kan de belegger in een vroeg stadium van het aankoopproces beschikken over cruciale informatie over risico, kosten en rendementen.

De belegger die al dan niet naar aanleiding van een reclame-uiting overweegt een complex financieel product te kopen moet in staat zijn zich tijdig voorafgaand aan de totstandkoming van een overeenkomst te oriënteren op de belangrijkste financiële aspecten. Deze voorbereiding wordt onder meer bevorderd door de beschikbaarstelling van een financiële bijsluiter en door in reclame-uitingen te wijzen op het bestaan van de financiële bijsluiter. Op die manier krijgt de belegger op verschillende tijdstippen in zijn proces tot aankoop onafhankelijke en duidelijke informatie over het complexe product dat hij voornemens is te kopen.

Ter wille van de vergelijkbaarheid van complexe producten is het voor de belegger belangrijk dat de informatie over de belangrijkste financiële aspecten van het complexe product gestandaardiseerd wordt verschaft. Om de toegankelijkheid van de informatie te bevorderen is het van belang dat de informatie in de financiële bijsluiter zich beperkt tot de belangrijkste financiële aspecten, waar mogelijk in gevisualiseerde vorm. Hierdoor kan de belegger zich makkelijker verdiepen in de overige productinformatie, zoals folders en offertes. Meer, minder of andere informatie is niet toegestaan in een financiële bijsluiter.

3.2. Toepassingsbereik

De navolgende eisen gelden voor financiële bijsluiters inzake deelnemingsrechten in alle beleggingsinstellingen, ongeacht of zij ICBE zijn of niet, ongeacht of zij open-end of closed-end zijn, zolang zij maar een zetel in Nederland hebben. Voor buitenlandse beleggingsinstellingen die in Nederland de markt op willen, geldt dat zij een vergunning van de AFM nodig hebben en een financiële bijsluiter moeten maken, tenzij zij ICBE zijn, in welk geval de regels van de lidstaat van herkomst gelden en hun reeds bestaande vereenvoudigd prospectus volstaat.³⁷ Dit vereenvoudigd prospectus moet in de Nederlandse taal worden vertaald (maar hoeft niet inhoudelijk te worden aangepast), en moet Vereenvoudigd Prospectus worden genoemd.

Artikel 52, vierde lid, van het Bgfo staat gebruik van de term Financiële Bijsluiter voor een uit het buitenland afkomstig simplified prospectus niet meer toe. De term "Simplified Prospectus" moet dus worden vertaald als "Vereenvoudigd Prospectus". De Financiële Bijsluiter voor beleggingsinstellingen is de Nederlandse invulling van hetgeen in Richtlijn 85/611/EG wordt genoemd: het vereenvoudigd prospectus. In Nederland is voor complexe producten de Financiële Bijsluiter verplicht gesteld en als zodanig herkenbaar voor de consument. Het gebruik van verschillende aanduidingen voor een document met identieke inhoud, zuiver omdat het ene document gemaakt is door een Nederlandse vergunninghouder en het andere door een buitenlandse, is verwarrend voor consumenten. Diverse Nederlandse aanbieders hebben bijvoorbeeld icbe's die in verschillende landen zijn gevestigd. Het is voor deze aanbieders onwenselijk om voor de verschillende fondsen verschillende benamingen of verwijzingen te moeten hanteren voor de Financiële Bijsluiter (én verwarrend voor de consument!). Om deze door het Bgfo geschapen verwarring op te lossen heeft de huidige praktijk de volgende weg gevonden.

³⁷ Art. 4:62, lid 1, Wft, en 64, Bgfo.

In reclame-uitingen en op de website wordt bij de fondsdocumentatie verwezen naar de algemeen in Nederland geaccepteerde benaming “Financiële Bijsluiter”. Wanneer de Financiële Bijsluiter dan wordt opgevraagd of gedownload, ziet de Nederlandse consument een document met het opschrift “Vereenvoudigd prospectus (Financiële Bijsluiter)”. DUFAS is voorstander van deze praktische benadering, die zo min mogelijk administratieve- en nalevingslasten veroorzaakt.

DUFAS beveelt aan beide termen (Financiële Bijsluiter en Vereenvoudigd Prospectus) te gebruiken in de kop van het document en één van beide tussen haakjes te plaatsen, wanneer het gaat om een naar het Nederlands vertaalde vereenvoudigde prospectus.

3.2.1. Maatwerk samengestelde producten

Een financiële onderneming die zelf een complex product samenstelt dient er eveneens voor te zorgen dat een financiële bijsluiter van dat product op zijn website beschikbaar is. Ook dient deze financiële onderneming de financiële bijsluiter direct en kosteloos te verstrekken aan de consument of cliënt, zodra deze erom verzoekt.³⁸ Het beschikbaar houden van de financiële bijsluiters met betrekking tot ieder van de samenstellende componenten die ook afzonderlijk bijsluiterplichtig zijn, volstaat dus niet. De nieuwe financiële bijsluiter moet de consequenties van de wisselwerking tussen alle elementen beschrijven.

Dit voorschrift geldt alléén indien deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen worden gecombineerd met een ander financieel product, maar niet wanneer dat een levensverzekering zónder hypotheek is.³⁹

Het type product waar het om gaat is dat waarbij een financiële onderneming een complex product tot stand brengt en dit in de markt verkrijgbaar stelt, zonder dat de financiële onderneming beoogt contractuele wederpartij te worden van de cliënt voor het (gehele) beschikbaar gestelde complexe product.

Het betreft volgens de toelichting bijvoorbeeld bemiddelaars of beleggingsondernemingen die complexe producten tot stand brengen en deze onder eigen merk presenteren, zonder dat zij daarbij beogen contractuele wederpartij te worden voor het (gehele) complexe product. In dat geval zullen de diverse financiële ondernemingen contractuele wederpartij worden voor (slechts) de verschillende elementen. Daarnaast kan worden gedacht aan een aanbieder van een financieel product die een complex product tot stand brengt door een eigen product te koppelen aan een product dat wordt aangeboden door een andere aanbieder binnen de groep van ondernemingen, maar het complexe product volledig onder eigen merk presenteert. De eerstgenoemde financiële onderneming treedt daarmee zowel op als aanbieder van zijn eigen financiële product als bemiddelaar in het product van de andere aanbieder binnen de groep. Beide aanbieders kunnen slechts verantwoordelijk worden gehouden voor het element van het complexe product waarvoor zij contractuele wederpartij worden.

Er is in deze situaties geen financiële onderneming die contractuele wederpartij wordt voor het (gehele) complexe product en dus geldt de verplichting om een financiële bijsluiter beschikbaar te houden op een website en desgevraagd te verstrekken voor een dergelijk product niet. Daarom worden ook alle financiële ondernemingen die verantwoordelijk zijn voor het tot stand brengen

³⁸ Art. 65, lid 4, Bgfo.

³⁹ Art. 65, lid 4 Bgfo.

van een complex product en het complexe product als zodanig in de markt verkrijgbaar stellen voor consumenten of cliënten, hoewel zij niet (volledig-)contractuele wederpartij worden voor dit product, verplicht tot het opstellen, beschikbaar houden en desgevraagd verstrekken van een financiële bijsluiter. Op deze wijze wordt gewaarborgd dat de consument of cliënt voor alle complexe producten een financiële bijsluiter kan raadplegen, ongeacht de manier waarop deze producten worden aangeboden of verkrijgbaar gesteld, zodat hij inzicht kan verkrijgen in de meest wezenlijke aspecten van het product en hij deze kan vergelijken met eigenschappen van andere financiële producten.

Verantwoordelijk is de financiële onderneming wier gedragingen tot gevolg hebben dat er een complex product ontstaat dat als zodanig in de markt verkrijgbaar wordt gesteld. Ook wanneer er sub-distributeurs betrokken zijn bij de distributie van deze complexe producten blijft de financiële onderneming die verschillende productsoorten combineert en daarmee een complex product tot stand brengt verantwoordelijk voor de financiële bijsluiter.

3.2.2. Maatwerk informatie

Volgens de toelichting kan een maatwerk offerte niet de plaats innemen van een financiële bijsluiter, en mag zo'n maatwerk offerte ook niet "financiële bijsluiter" worden genoemd.

De wettelijke norm, dat de informatie feitelijk juist, begrijpelijk en niet misleidend moet zijn,⁴⁰ heeft tot gevolg dat wanneer een aanbieder de indruk wekt informatie te verstrekken over rendementen, kosten en risico's volgens de systematiek van de financiële bijsluiter, deze systematiek, rekenregels of presentatievoorschriften ook daadwerkelijk door hem moeten worden gevolgd. Doet de aanbieder dit niet, dan zal de informatie volgens de regering in de toelichting al snel (misleidend zijn en/of) afbreuk doen aan de informatie die hij ingevolge de wet moet verstrekken.

De gepersonaliseerde informatie mag niet tot verwarring bij de consument onderscheidenlijk cliënt leiden ten aanzien van aard en inhoud van de informatie en mag ook niet tot gevolg hebben dat de informatie voor de consument onderscheidenlijk cliënt onvergelijkbaar wordt met andere informatie over complexe producten, omdat de maker van de gepersonaliseerde informatie een andere systematiek, rekenmethode of wijze van presentatie gebruikt.

3.2.3. Financiële bijsluiter voor paraplu-fonds en subfondsen

In geval van een paraplu-fonds moet per subfonds een financiële bijsluiter worden opgesteld.⁴¹ In de financiële bijsluiter van een dergelijk subfonds moet wel het paraplu-fonds worden aangegeven waar het subfonds onder valt. De andere subfondsen hoeven dan niet te worden opgenomen. Overigens merkt de AFM ten aanzien van subfondsen nog op, dat in de beschrijving van de risico's de eventuele risico's van het niet afgescheiden zijn van de vermogens tussen de verschillende subfondsen moet worden weergegeven.

3.2.4. White label fondsen

"White label fondsen" zijn deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen die worden aangeboden onder een andere merknaam dan die van de beheerder van het achterliggende fonds. De aanbieder van fonds X belegt de geïnvesteerde gelden van cliënten uitsluitend in één fonds. Deze figuur is vergelijkbaar met die van huismerk-artikelen in de supermarkt.

⁴⁰ Art. 4:19, lid 2, Wft.

⁴¹ Dat volgt volgens de AFM uit artt. 65 en 66, Bgfo en artt. 3:12 t/m 3:15, Nrgfo.

Een belangrijk verschil is echter dat vaak de fee die de white label aanbieder rekent hoger is dan die van de oorspronkelijke aanbieder van het achterliggende fonds. Daardoor is de Total Expense Ratio van het white label fonds doorgaans hoger dan dat van het achterliggende fonds.

Het is naar de mening van DUFAS noodzakelijk dat de white label aanbieder de TER opnieuw berekent ten behoeve van zijn eigen financiële bijsluiter, en niet de TER waarde uit de financiële bijsluiter van het achterliggende fonds kopieert.

3.3. Beschikbaar houden financiële bijsluiter

Een aanbieder van een complex product moet ervoor zorgen dat een financiële bijsluiter van dat product op zijn website beschikbaar is. Daarnaast dient hij de financiële bijsluiter onmiddellijk en kosteloos te verstrekken aan de belegger, zodra deze erom verzoekt.⁴² Het beschikbaar houden van een financiële bijsluiter op zijn website houdt een passieve verstrekingsplicht in voor de aanbieder. Verstrekking aan de cliënt moet schriftelijk of via een andere duurzame drager.⁴³

Deze regel geldt volgens de toelichting ongeacht de wijze waarop het complexe product aan de man wordt gebracht. De verplichting om op verzoek een financiële bijsluiter aan een cliënt te verstrekken rust altijd op de aanbieder. Bij deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen heeft de aanbieder deze verplichting niet alleen ten aanzien van retail cliënten, maar óók in geval van interprofessionele dienstverlening (“aan anderen dan consumenten”).⁴⁴

De verplichting een financiële bijsluiter ter beschikking te houden betreft uitsluitend de actuele versie van de financiële bijsluiter. Die moet op verzoek zijn te raadplegen of op te vragen. Deze plicht geldt zolang een financiële onderneming een complex product daadwerkelijk aanbiedt. Oudere versies van een Financiële Bijsluiter van een courant product hoeven niet meer beschikbaar te worden gehouden voor afnemers. Producten die niet meer worden aangeboden behoeven geen financiële bijsluiter.⁴⁵

3.2.1. De financiële bijsluiter en de Euronext Fund Service

Een beleggingsonderneming (bijvoorbeeld een entiteit die niet zelf (beheerder van) een beleggingsinstelling is) moet voorafgaande aan de dienstverlening informatie verstrekken.⁴⁶ Bij beleggingsinstellingen is de financiële bijsluiter voldoende.⁴⁷ “Voorafgaand aan de dienstverlening” is niet hetzelfde als “voorafgaand aan elke transactie”. Het is dus niet nodig dat de Financiële Bijsluiter voorafgaand aan elke EFS transactie wordt verstrekt via bijvoorbeeld een pop-up screen o.i.d. Men mag die ook elektronisch (op de website) beschikbaar stellen.⁴⁸

⁴² Art. 65, lid 1, Bgfo.

⁴³ Art. 49, Bgfo.

⁴⁴ Art 65, lid 3, Bgfo.

⁴⁵ DUFAS Handreiking financiële bijsluiter, 2005 (zie ook artikel 4 NRfb).

⁴⁶ Art. 58a, Bgfo.

⁴⁷ Art. 58c, lid 6, Bgfo.

⁴⁸ Overeenkomstig art. 49a, Bgfo. De toelichting op het wetsvoorstel ten aanzien van artikel 4:20, lid 1 en 2, Wft, luidde: “Ter voorkoming van een dubbele en daardoor wellicht verwarrende verplichting, is in artikel 4:20 Wft verduidelijkt dat de zinsnede “voorafgaand aan de totstandkoming van een overeenkomst inzake een financieel product” niet eveneens van toepassing is op de totstandkoming van transacties inzake financiële instrumenten.” (Kamerstuk 31.086, nr 3, p. 121). Ten aanzien van artikel 4:20 lid 3 Wft werd gezegd: “Ten eerste hoeven alleen wijzigingen in de informatie die destijds voor het verlenen van de beleggingsdienst is verstrekt aan de cliënten te worden gemeld, wanneer deze redelijkerwijs relevant zullen zijn voor de cliënt. Artikel 29 lid 6 van de uitvoeringsrichtlijn MiFID spreekt over ingrijpende wijzigingen in verstrekte informatie die van belang zijn voor

3.4. Inhoud van de financiële bijsluiter

In de financiële bijsluiter moet volgens een voorgeschreven indeling en in deels voorgeschreven bewoordingen informatie worden gegeven over een aantal onderwerpen.⁴⁹ Voor financiële bijsluiters voor beleggingsinstellingen is er geen verplichte layout en format, zoals wel geldt voor andere typen financiële producten.⁵⁰ Een gezamenlijk project van de AFM en DUFAS om daartoe te komen is gestaakt, in afwachting van de door CESR en de Europese Commissie ondernomen poging om de voorschriften voor het vereenvoudigd prospectus te herzien.⁵¹

Daarnaast schrijft de AFM voor dat een financiële bijsluiter beknopt moet zijn en actueel. Hij moet helder aangeduid worden en is herkenbaar als financiële bijsluiter.

DUFAS adviseert daarom dat het document in de kop de titel “Financiële Bijsluiter” krijgt, of in het geval van een buitenlandse beleggingsinstelling de titel “Vereenvoudigd Prospectus (Financiële Bijsluiter)” of “Financiële Bijsluiter (Vereenvoudigd Prospectus)”.

Ook moet de financiële bijsluiter visueel zijn afgescheiden van eventueel aanwezige overige informatiedragers⁵².

DUFAS adviseert om dat op de website te doen door het op de pagina over het betreffende product in een aanklikbaar icoontje te zetten met als beschrijving “financiële bijsluiter”.

Op deze wijze kan volgens de AFM het karakter ervan worden onderstreept ter onderscheiding van de commercieel getinte informatie die een financiële onderneming vaak tegelijkertijd aan de consumenten zal geven. Tevens zal hierdoor de onderlinge vergelijkbaarheid tussen financiële bijsluiters en de hierin opgenomen informatie worden bevorderd.

De financiële bijsluiter moet in opzet en presentatie aansluiten bij de gemiddelde kwaliteit van overige door een financiële onderneming verschaft informatie met betrekking tot het complexe product.⁵³

een dienst die de onderneming voor een cliënt verricht. In beide gevallen wordt dus uitdrukkelijk gesproken over informatie die dermate belangrijk is dat deze de cliënt ertoe kan brengen (het verloop van) de dienstverlening (opnieuw) te bezien." (Kamerstuk 31.086, nr 3, p. 122)

In artikel 29 lid 6 uitvoeringsrichtlijn MiFID staat voorts dat lidstaten ervoor zorgen dat beleggingsondernemingen een cliënt tijdig kennis geven van ingrijpende wijzigingen in de op grond van de artikelen 30 t/m 33 verstrekte informatie (art. 58a Bgfo is gebaseerd op artikel 31 uitvoeringsrichtlijn MiFID) die van belang zijn voor een dienst die de onderneming voor deze cliënt verricht. De kennisgeving wordt gedaan op een duurzame drager als de desbetreffende informatie ook op een duurzame drager wordt gegeven.

⁴⁹ Art 66, Bgfo.

⁵⁰ Zie bijlage 2 en 3 bij de Nrgfo.

⁵¹ Zie CESR's *Advice to the European Commission on the content and form of Key Information Document disclosures for UCITS*, CESR/08-087, February 2008, en het document van de Europese Commissie getiteld *Workshop on Key Investor Information (KII)*, Brussels, 20 October 2008, Summary Conclusions (http://ec.europa.eu/internal_market/investment/investor_information_en.htm).

⁵² Art. 3:12, Nrgfo.

⁵³ Art. 3:12, Nrgfo.

Tenslotte moet erop staan de datum tot waarop hij is bijgewerkt.⁵⁴ Met betrekking tot de actualiteit vermeldt de AFM nog dat wezenlijke veranderingen in relevante aspecten van het product zo snel als redelijkerwijs mogelijk in de financiële bijsluiter moeten zijn verwerkt.

3.4.1. Gestandaardiseerd format

De overheid hecht aan standaardisering van de informatievoorziening. Alleen indien alle financiële bijsluiters zijn opgesteld in overeenstemming met een en dezelfde vorm en inhoud komen zij overeen, wat de toegankelijkheid en vergelijkbaarheid ten goede zal komen. In de financiële bijsluiter moet daarom volgens een voorgeschreven indeling en in voorgeschreven bewoordingen informatie worden gegeven. Dit betekent dat de volgorde en verdeling van de informatie vastligt evenals de grootte van onderdelen van de bedoelde informatie. Niet alleen qua vorm maar in beginsel ook qua inhoud is de aanbieder gebonden aan grotendeels gestandaardiseerde teksten.

3.4.2. Geen niet-voorgeschreven informatie in de financiële bijsluiter

De financiële bijsluiter mag geen informatie bevatten over andere onderwerpen dan de in dit hoofdstuk genoemde.⁵⁵ Andere gegevens die moeten worden verstrekt, zijn vormvrij. Gedacht kan worden aan informatie over de fiscale aspecten van een product of de op het product van toepassing zijnde klachten- en garantieregelingen.

De informatie in de financiële bijsluiter wordt grotendeels op gestandaardiseerde, beknopte en begrijpelijke wijze aangeboden. Indien de informatie zou worden vermengd met andere (naar de mening van de toezichthouder minder wezenlijke) informatie, dan zou dit afbreuk doen aan de inzichtelijkheid en de vergelijkbaarheid van de informatie die in de financiële bijsluiter moet worden opgenomen. Daarom is het verbod gesteld om andere dan de voorgeschreven informatie op te nemen. Dit verbod heeft tot gevolg dat de aanbieder van een complex product “financiële bijsluiterinformatie” gescheiden moet aanbieden van eventuele andere informatie over het complex product. Maar het verbod verplicht de aanbieder dus niet tot het opstellen van een apart document inzake commerciële informatie. Een aanbieder van een complex product zal een financiële bijsluiter ook kunnen opnemen in een ander (meer informatie omvattend) document, mits in dat document een duidelijk (grafisch) onderscheid wordt gemaakt tussen het financiële bijsluitergedeelte en de overige informatie.

3.5. Onderwerpen van de financiële bijsluiter

De onderwerpen waarover informatie moet worden gegeven zijn verspreid over het Bgfo⁵⁶ en de Nrgfo⁵⁷, maar worden hier in een inhoudelijk logische volgorde behandeld. Daarbij wordt de door de AFM in de Nrgfo voorgeschreven hoofdstukindeling⁵⁸ gevolgd:

- (1) een korte weergave van de beleggingsinstelling (par. 3.5.1.)
- (2) beleggingsgegevens (par. 3.5.2.)
- (3) bedrijfsinformatie (par. 3.5.3.)
- (4) commerciële informatie (par. 3.5.4.)
- (5) aanvullende informatie (par. 3.5.5.).

⁵⁴ Art. 3:12, Nrgfo.

⁵⁵ Art. 66, lid 3, Bgfo.

⁵⁶ Art. 66, lid 2 en 3.

⁵⁷ Art. 3:13 e.v.

⁵⁸ Art. 3:13 Nrgfo.

- ❖ In de eerste plaats moet vermeld worden dat het een financiële bijsluiter betreft en wat het doel is van de financiële bijsluiter.⁵⁹ DUFAS adviseert om dit in de kop van het document te zetten.

ADVIESTEKST

Financiële Bijsluiter

Naam van het fonds c.q. de fondsbeheerder

Deze financiële bijsluiter is een door [naam fonds + rechtsvorm⁶⁰] aan een afnemer ter beschikking te stellen document waarin met betrekking tot een complex product informatie wordt gegeven over de essentiële kenmerken van het desbetreffende product. Een financiële bijsluiter is een document van een onder toezicht staande financiële onderneming met als doel afnemers in staat te stellen om een financieel product te kunnen beoordelen. De financiële bijsluiter voor beleggingsinstellingen is geheel gebaseerd op het Europese model 'vereenvoudigd prospectus'.

3.5.1. Korte weergave van de beleggingsinstelling

De financiële bijsluiter moet een korte weergave bevatten van de beleggingsinstelling,⁶¹ bestaande uit de volgende zaken.

- ❖ Vermeld moet worden welke beleggingsinstelling het betreft, een korte omschrijving van de beleggingsinstelling (inclusief de oprichtingsdatum) en de inschrijving van de beleggingsinstelling in het AFM-register.
- ❖ De beheerder en de financiële groep waartoe de beheerder behoort moet worden vermeld, en in welke lidstaat de beheerder zijn statutaire zetel heeft.
- ❖ De bewaarder aan wie de activa van een beleggingsinstelling worden toevertrouwd en welke verantwoordelijkheden hem zijn toegekend, en de externe accountant van de beleggingsinstelling.
- ❖ Indien van toepassing moet het hoofdfonds worden vermeld waar het subfonds onder valt.
- ❖ Tenslotte moet de verwachte bestaansduur van de beleggingsinstelling worden vermeld.

3.5.2. Beleggingsgegevens

3.5.2.1. Doel van de beleggingsinstelling⁶²

De omschrijving van de beleggingsdoelstellingen van de beleggingsinstelling dient er volgens de AFM⁶³ toe om de beleggers te informeren over het doel dat de beleggingsinstelling met haar beleggingen wil nastreven. Voorts wordt een korte voorstelling van de beleggingsgegevens vermeld in de financiële bijsluiter.

Indien een index wordt gevolgd (tracker) of een index als benchmark wordt gehanteerd, vermeldt de financiële bijsluiter welke index wordt gevolgd of welke index als benchmark voor de behaalde resultaten van de beleggingsinstelling wordt gebruikt.⁶⁴

⁵⁹ Art. 3:12, lid 1, sub c, Nrgfo.

⁶⁰ De rechtsvorm hoeft alleen te worden vermeld als dit niet uit de naam van het fonds zelf blijkt. Zie art 66 Bgfo.

⁶¹ Art. 3:14, Nrgfo.

⁶² Art. 66, Bgfo en (het daardoor overbodige) art. 3:15, Nrgfo.

⁶³ De AFM geeft deze toelichting bij art. 3:15, Nrgfo.

⁶⁴ Art. 3:16, Nrgfo.

3.5.2.2. Beleggingsbeleid

De aard van de beleggingsinstelling.⁶⁵ Het door de beleggingsinstelling gevoerde beleggingsbeleid moet op een duidelijke wijze in de financiële bijsluiter worden omschreven.⁶⁶ Deze beschrijving van het beleggingsbeleid moet volgens de AFM de gemiddelde belegger inzicht bieden in de manier waarop de beleggingsinstelling de beleggingsdoelstelling denkt te bereiken en diens aandacht te vestigen op de relevante kenmerken van de beleggingsinstelling.

Bij de beschrijving van het beleggingsbeleid moet voor zover van toepassing ten minste aandacht wordt besteed aan:

- ❖ de door de beleggingsinstelling gebruikte beleggingsinstrumenten;
- ❖ indien een index (een beursindex of een benchmark) wordt gevolgd, op welke wijze het beleggingsbeleid op deze index wordt afgestemd;
- ❖ de landen en sectoren waarin wordt belegd;
- ❖ het soort obligatie (bedrijfs- of overheidsobligaties), alsmede de looptijd en ratingvereisten van de obligaties waarin wordt belegd;
- ❖ de gehanteerde beleggingstrategie die tot gevolg kan hebben dat er zich een situatie voordoet van een zekere concentratie van beleggingen in een bepaald land of een bepaalde sector;
- ❖ indien in derivaten wordt belegd, wordt aangegeven of deze worden gebruikt ter verhoging van het rendement, ter afdekking van risico's of een combinatie van beiden; en
- ❖ de garanties die verbonden zijn aan de beleggingsinstelling, alsmede eventuele beperkingen op deze garanties. Het gaat hier om externe of een door de beleggingsinstelling zelf gegeven garanties die de belegger beschermt tegen (extreme) koersdalingen. De garantie kan ook bestaan uit een gegarandeerd kapitaal op einddatum of een gegarandeerd minimum rendement gedurende een door de beleggingsinstelling bepaalde periode. In dit verband moet ook de aard en omvang van de garantie worden beschreven.

3.5.2.3. Financiële risico's

De financiële risico's moeten worden beschreven. Dit voorschrift heeft als doel om de gemiddelde belegger in staat te stellen zich een idee te vormen van het risicoprofiel van een beleggingsinstelling en zich naar behoren te informeren over de relevante risico kenmerken. Daarom moet de financiële bijsluiter een korte en begrijpelijke beschrijving bevatten van alle risico's die van betekenis en relevant zijn voor de beleggingsinstelling.

De informatieverschaffing omtrent de risico's bestaat uit i) voorgeschreven standaardzinnen,⁶⁷ ii) algemene risico's,⁶⁸ iii) specifieke risico's van de beleggingsinstelling,⁶⁹ iv) een verwijzing naar het volledige prospectus⁷⁰ en v) een risico-indicator.⁷¹

De standaardtekst m.b.t. de financiële risico's,⁷² waarvan niet mag worden afgeweken, luidt:

De waardeontwikkeling van de rechten van deelneming in de beleggingsinstelling is afhankelijk van ontwikkelingen op de kapitaal-, effecten-, valuta- en goederenmarkten. De mogelijkheid bestaat dat uw belegging in waarde stijgt; het is echter ook mogelijk dat uw belegging weinig

⁶⁵ Art. 66, Bgfo.

⁶⁶ Art. 3:17, Nrgfo.

⁶⁷ Art. 3:18 Nrgfo.

⁶⁸ Art 3:19, lid 1, Nrgfo.

⁶⁹ Art 3:19, lid 2, Nrgfo.

⁷⁰ Art. 3:19, lid 4, Nrgfo.

⁷¹ Art. 3:20, Nrgfo. Zie verder hoofdstuk 6 van deze handreiking.

⁷² Art. 3:18 Nrgfo.

tot geen inkomsten zal genereren en dat uw inleg bij een ongunstig koersverloop geheel of ten dele verloren gaat.

Indien van toepassing moet de financiële bijsluiter informatie bevatten met betrekking tot onder meer de volgende algemene risico's:⁷³

- ❖ [van toepassing bij een maatschap of een Vennootschap onder Firma:] Het risico dat een belegger meer verliest dan zijn inleg;⁷⁴
- ❖ rendementsrisico, met inbegrip van het feit dat het risico kan variëren naar gelang de keuze van de activa, alsmede het bestaan of ontbreken van, dan wel de beperkingen op eventuele waarborgen van derden;
- ❖ risico's voor waardewijziging van het kapitaal, met inbegrip van het potentiële risico van erosie als gevolg van intrekkingen van rechten van deelnemingen en winstuitkeringen die hoger zijn dan het beleggingsrendement;
- ❖ aan het product zelf te wijten inflexibiliteit (met inbegrip van het risico van vervroegd uitstappen) en beperkingen op het overschakelen op andere aanbieders;
- ❖ het algemene risico van inflatie waardoor ook de beleggingsopbrengsten worden aangetast; en
- ❖ het feit dat financiële en fiscale wet- en regelgeving aan verandering onderhevig is en dat een gunstige omstandigheid ten tijde van toetreding ten nadele kan wijzigen.

Indien van toepassing moet de financiële bijsluiter tevens informatie bevatten met betrekking tot de volgende productspecifieke risico's:⁷⁵

- ❖ het risico van paraplu-fondsen, namelijk dat een negatief vermogen in een compartiment kan worden omgeslagen over andere compartimenten;⁷⁶
- ❖ de (tijdelijk) verminderde verhandelbaarheid van de rechten van deelneming van een beleggingsinstelling;
- ❖ het risico van het gebruik van derivaten, indien deze worden ingezet ter verhoging van het rendement;
- ❖ het risico dat de hele markt of een activacategorie daalt, waardoor de prijs en de waarde van de activa worden beïnvloed;
- ❖ het verschijnsel dat valutaschommelingen een negatieve invloed kunnen hebben op het beleggingsresultaat;
- ❖ de risico's verbonden aan garanties;
- ❖ de risico's die verband houden met een grote concentratie van beleggingen in bepaalde activa of op bepaalde markten; en
- ❖ overige risico's als het kredietrisico, bewaarnemingsrisico en het afwikkelingsrisico.

In de toelichting vermeldt de AFM dat, voor zover van toepassing, aandacht moet worden besteed aan het risico dat een uitgevende instelling in gebreke blijft (kredietrisico), het risico van verlies in bewaring gegeven activa als gevolg insolabiliteit, nalatigheid of frauduleuze handelingen van de bewaarnemer of van de onderbewaarnemer (bewaarnemingsrisico) en het risico dat een afwikkeling via een betaalsysteem niet plaatsvindt zoals verwacht, omdat de betaling of levering van de effecten door een tegenpartij niet of niet op tijd of zoals verwacht plaatsvindt (afwikkelingsproces).

De risico's moeten in één rangorde staan, waarbij de omvang van het risico alsmede de waarschijnlijkheid dat een bepaald risico zich manifesteert, bepalend zijn.⁷⁷ Er is dus maar één lijst van risico's, waarin de algemene en productspecifieke risico's zijn opgenomen.

⁷³ Art. 3:19, lid 1, Nrgfo.

⁷⁴ Dit in deze handreiking weergegeven risico komt niet voor in de regelgeving zelf.

⁷⁵ Art. 3:19, lid 2, Nrgfo.

⁷⁶ Dit in deze handreiking weergegeven risico komt niet voor in de regelgeving zelf.

Bij de beschrijving van de risico's moet worden verwezen naar de uitgebreide risicobeschrijving in het prospectus.⁷⁸

In verband met de beknoptheid van de bijsluiter is het naar de mening van DUFAS niet wenselijk dat hier ook de vindplaats van de prospectus wordt genoemd, omdat die aan het slot van de bijsluiter al moet worden genoemd.

Het is de bedoeling dat de letterlijke tekst van het artikel waarin de definities van risico's worden gegeven zo min mogelijk gebruikt wordt, maar dat zij indien mogelijk nader worden gedefinieerd. De regelgeving geeft geen uitputtende lijst. De AFM is van mening dat andere "risico's die van betekenis en relevant zijn" moeten worden toegevoegd.

3.5.2.4. *Risico-indicator*

In de directe nabijheid van de informatie over financiële risico's moet de risico-indicator staan, samen met informatie over overige financiële risico's, conform standaardteksten opgenomen in art. 3:7, lid 3, Nrgfo, waarvan niet mag worden afgeweken.⁷⁹ Zie voor een inhoudelijke beschrijving hoofdstuk 6.

Dit is informatie over de "worst case". Aangezien de contractuele looptijd voor wat betreft een recht van deelneming in een beleggingsinstelling door de regelgever is gesteld op 1 jaar⁸⁰ betekent dit dat de informatie inzake wat er in het ergste geval kan gebeuren zich beperkt tot één looptijd. De tussentijdse beëindiging van artikel 3:7, lid 4, Nrgfo speelt geen rol.

3.5.2.5. *Historische rendementen*

Er moet informatie worden opgenomen inzake het historisch rendement.⁸¹ Ter uitwerking hiervan schrijft de AFM opname van een staafdiagram voor, om te voorkomen dat beleggers misleidende informatie wordt verstrekt over de in het verleden behaalde resultaten en om de vergelijkbaarheid van beleggingsinstellingen voor beleggers in te bevorderen.

De beleggingsresultaten van de tien voorafgaande, afgesloten boekjaren moeten in de vorm van een staafdiagram worden opgenomen. De gerealiseerde rendementen (bij belastingplichtige instellingen het rendement na belastingen) worden uitgedrukt in procenten verandering van de intrinsieke waarde tussen begin en einde van het boekjaar.⁸² Hierbij moet volgens de toelichting van de AFM rekening worden gehouden met de uitkeringen aan de deelnemers in de betreffende periode(s), waarbij die uitkeringen aan de hand van een duidelijk kenbaar rentepercentage mogen worden opgerend naar het einde van het jaar. Een en ander moet consistent zijn met de betreffende jaarrekeningen. Als het rendement niet in euro wordt uitgedrukt moeten de rendementscijfers desalniettemin ook in euro's worden vermeld.

Indien de beleggingsinstelling een historie heeft van minder dan tien jaar en minimaal één jaar,

⁷⁷ Art. 3:19, lid 3, Nrgfo.

⁷⁸ Art. 3:19, lid 4, Nrgfo.

⁷⁹ Art. 3:20, Nrgfo.

⁸⁰ Overigens is deze termijn van één jaar zeer verwarrend omdat een deelnemingsrecht in een beleggingsinstelling een "contractuele looptijd" heeft die zo lang is als het aan tijd kost om het weer te verkopen, een termijn die niet meer dan één dag hoeft te belopen.

⁸¹ Art 66, lid 2, sub f, Bgfo.

⁸² Art. 3:21, lid 1, Nrgfo. In de toelichting op de Nrgfo wordt de term "kalenderjaar" gebruikt, waar de regeling zelf van boekjaar spreekt. Waar het boekjaar niet overeenkomt met het kalenderjaar, verdient het wat DUFAS betreft de voorkeur om het boekjaar te gebruiken, omdat dit nauwer aansluit bij de tekst van de regeling.

wordt het staafdiagram ingevuld met de resultaten over de desbetreffende periode.⁸³

Indien de beleggingsinstelling korter dan één jaar bestaat, moet de volgende tekst worden opgenomen:⁸⁴

‘Omdat de beleggingsinstelling korter dan één jaar bestaat, is in de financiële bijsluiter geen staafdiagram met gerealiseerde beleggingsresultaten opgenomen’.

De beleggingsinstelling hoeft totdat het eerste boekjaar is afgesloten nog geen staafdiagram op te nemen. Hetzelfde geldt voor de omloopfactor, de kostenratio van voorgaand jaar en de historische kostenratio. De instelling dient volgens de toelichting wel een zin op te nemen die lijkt op de grijs gearceerde zin, waaruit blijkt waarom de verschillende elementen niet zijn opgenomen.

Dit kan volgens DUFAS eenvoudig door naast bovenstaande gearceerde zin (die immers ongewijzigd moet worden overgenomen) een extra zin op te nemen, waarin de woorden “staafdiagram met gerealiseerde beleggingsresultaten” wordt vervangen door “omloopfactor, kostenratio van voorgaand jaar en historische kostenratio”.

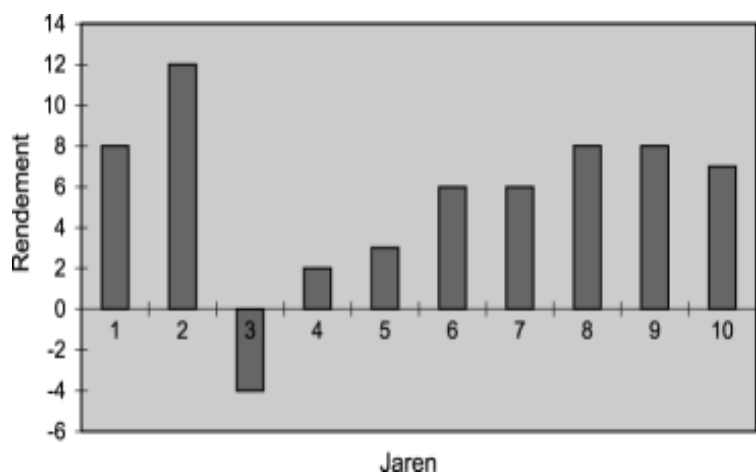
Indien de beleggingsinstelling een bepaalde index volgt, of als benchmark gebruikt, moeten de historische resultaten van de index in hetzelfde staafdiagram worden gepresenteerd. De behaalde resultaten van deze index moeten op dezelfde wijze worden berekend als de resultaten van de beleggingsinstelling. In de toelichting op het staafdiagram worden de gevolgen van een eventuele wijziging van de te volgen index opgenomen.⁸⁵

Indien de beleggingsinstelling open een bepaald moment wijzigt van te volgen index (omdat er bijvoorbeeld een betere index beschikbaar is of omdat het beleggingsbeleid is gewijzigd en daarbij een andere index beter past), moet er in de toelichting op het staafdiagram op worden gewezen dat dit de rendementen kan beïnvloeden. Hierbij kan onder het behaalde rendement worden opgenomen tot wanneer de voormalige index zou zijn gevolgd.

Boven het staafdiagram moet een standaard tekst worden vermeld,⁸⁶ waarvan niet mag worden afgeweken. Deze standaard tekst luidt:

‘Het hieronder gegeven cijfervoorbeeld is alleen als voorbeeld bedoeld en geeft een weerspiegeling van in het verleden behaalde resultaten van de beleggingsinstelling. Op de jaarlijkse rendementen zijn belastingkosten en andere lasten reeds in mindering gebracht. De uiteindelijke, toekomstige beleggingsresultaten zijn niet te voorspellen. De waarde van uw beleggingen kan fluctueren. In het verleden behaalde rendementen bieden geen garantie voor de toekomst.’

Het staafdiagram moet op de afgebeelde wijze worden gepresenteerd.⁸⁷ Op de horizontale as van het staafdiagram moeten de jaren ingevuld worden waarover de beleggingsinstelling

⁸³ Art. 3:21, lid 2, Nrgfo.

⁸⁴ Art. 3:21, lid 2, Nrgfo.

⁸⁵ Art. 3:21, lid 3, Nrgfo.

⁸⁶ Art. 3:21, lid 4, Nrgfo.

⁸⁷ Art. 3:21, lid 5, Nrgfo. De in het voorbeeld diagram gegeven voorbeeldwaarden zijn uiteraard fictief.

een historie heeft en op de verticale as worden de behaalde rendementpercentages uiteengezet.

Indien zich in de in het staafdiagram weergegeven periode een wijziging in het beleggingsbeleid heeft voorgedaan die een wijziging van de voorwaarden betekent⁸⁸ dan moet het tijdstip en aard van de wijziging beknopt in de toelichting bij het staafdiagram worden opgenomen.

Indien de International Financial Reporting Standards (IFRS) worden gevolgd, moeten de rendementen vanaf het moment van invoering door de beleggingsinstelling conform IFRS worden berekend, maar mogen oudere resultaten niet naar IFRS worden omgerekend. De systeemwijziging en het effect ervan moeten wel worden toegelicht.⁸⁹

3.5.2.5. Verplichtingen voor de deelnemer

In de financiële bijsluiter moet informatie worden opgenomen over de verplichtingen voor de deelnemer⁹⁰. Deze verplichting wordt in het Nrgfo niet nader uitgewerkt.

DUFAS is van mening dat dit in de praktijk kan gaan om een eventueel van toepassing zijnde bijstortverplichting, het tijdig geven van de opdracht tot verkoop van deelnemingen, het betalen van het aankoopbedrag en het tijdig doorgeven van relevante cliëntgegevens.

3.5.3. Bedrijfsinformatie

3.5.3.1. Belastingregime

De financiële bijsluiter moet informatie bevatten over fiscale aspecten.⁹¹ Volgens de AFM betekent dat, dat het belastingregime moet worden vermeld dat van toepassing is op de beleggingsinstelling,⁹² en daarnaast de volgende standaard tekst waarvan niet mag worden afgeweken:

'Zowel uw persoonlijke situatie als wijzigingen in de belastingregels van de lidstaat van herkomst of de lidstaat van ontvangst en de uitleg van deze regels kunnen een positieve of negatieve invloed hebben op uw persoonlijke fiscale positie. In geval van onduidelijkheden dient u contact op te nemen met een belastingadviseur'.

De hier bedoelde informatie moet volgens de AFM duidelijk en beknopt zijn, en zou dus beperkt moeten worden tot het belastingregime dat in de lidstaat van herkomst op de beleggingsinstelling van toepassing is, aangevuld met een waarschuwing dat verdere belasting kan worden geheven, afhankelijk van de belastingregeling die van toepassing is op de persoonlijke of bijzondere situatie van de individuele belegger.

Voorafgaand aan de vereiste standaard tekst zou bijvoorbeeld de volgende tekst kunnen worden opgenomen:

ADVIESTEKST FBI: Het fonds is een in Nederland gevestigde naamloze vennootschap met de status van fiscale beleggingsinstelling, vallend onder het regime van artikel 28 van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969. Dit betekent dat geen vennootschapsbelasting is verschuldigd, mits het fonds de voor uitkering vastgestelde winst, na aftrek van de kosten, in de vorm van dividend aan de aandeelhouders uitkeert binnen acht maanden na afloop van het boekjaar en aan de overige

⁸⁸ Art. 4:47 Wft.

⁸⁹ Pagina 13 van de Feedback Statement d.d. augustus 2005 van de AFM bij de Consultatie van de NRgb 2005 en de wijziging van de NRfb.

⁹⁰ Art. 66, Bgfo.

⁹¹ Art 66 Bgfo.

⁹² Art. 3:22, Nrgfo.

relevante voorschriften wordt voldaan. Dividend uitkeringen geschieden onder inhouding van 15% dividendbelasting.

Om aan deze uitdelingsverplichting te voldoen zal in beginsel de gehele voor uitkering vastgestelde winst uit de beleggingen, na aftrek van de kosten, aan de aandeelhouders worden uitgekeerd.

ADVIESTEKST VBI: Het fonds is een in Nederland gevestigde naamloze vennootschap met de status van vrijgestelde beleggingsinstelling, vallend onder het regime van artikel 28 van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969. Dit betekent dat geen vennootschapsbelasting en ook geen dividendbelasting is verschuldigd.

De adviestekst van DUFAS over de VBI zegt in essentie dat er geen belasting hoeft te worden betaald. Betoogd zou kunnen worden dat uit het oogpunt van beknoptheid van de bijsluiter de adviestekst daarom niet zou moeten worden opgenomen. Echter, de VBI is een betrekkelijk nieuwe rechtsfiguur, die bij het beleggend publiek nog geen gemeengoed is. Het ontbreken van een uitleg dat géén belasting verschuldigd is, waar de bijsluiter van een vergelijkbare beleggingsinstelling de FBI-tekst geeft, zou bij particuliere beleggers tot verwarring kunnen leiden. Derhalve adviseert DUFAS voor een VBI de bovenstaande tekst op te nemen.

NB: Indien er nog een tekst in de oude bijsluiter staat over de kapitaalbelasting, dan moet deze geschrapt worden, omdat de kapitaalbelasting per 1-1-2006 is afgeschaft.

3.5.3.2. Total Expense Ratio (TER) of kostenratio

Teneinde een effectieve bescherming van de belegger te verzekeren en zijn vertrouwen in de sector beleggingsinstellingen te versterken, is het volgens de AFM wenselijk dat de financiële bijsluiter volledige duidelijkheid biedt omtrent alle kosten die feitelijk door de beleggers worden gedragen met betrekking tot hun belegging. De financiële bijsluiter moet derhalve informatie bevatten over de kosten. Dit is door de AFM uitgewerkt in de verplichting om een kostenratio (Total Expense Ratio, TER) op te nemen.⁹³

De kostenratio heeft tot doel het kostenniveau op eenvoudige een vergelijkbare wijze inzichtelijk te maken. Naast posten zoals beheervergoeding en administratievergoeding moeten ook bijvoorbeeld belasting, performance-fees of exploitatiekosten van onroerend goed worden meegenomen in de berekening. De interestkosten worden niet tot de operationele kosten gerekend en daarom niet in de berekening van de kostenratio meegenomen. De interestkosten behoren tot de specifieke kosten die voortvloeien uit het beleggingsbeleid. Ook de kosten van effectentransacties blijven buiten beschouwing bij de berekening van de kostenratio. Zij behoren wel tot de operationele kosten van een beleggingsinstelling, maar door de marktusance om deze kosten vaak rechtstreeks in de aan en verkoopprijs van de beleggingen te verwerken is de precieze omvang lastig vast te stellen (om toch een indicatie te kunnen geven wordt met de Portfolio Turnover Ratio gewerkt). De kostenratio fungeert derhalve als indicator voor de totale exploitatiekosten van de beleggingsinstelling.

De financiële bijsluiter moet de kostenratio bevatten van het voorgaande jaar die ten minste éénmaal per jaar ex post wordt berekend, aangevuld met een toelichting. Tevens bevat de financiële bijsluiter een verwijzing naar de kostenratio in de tien voorafgegane, afgesloten boekjaren of, als de instelling korter bestaat, over de gehele historie van de beleggingsinstelling.⁹⁴ De TER is geïn-

⁹³ Art. 3:23, Nrgfo.

⁹⁴ Art. 3:23, lid 1, Nrgfo.

troduceerd in de circulaire Transparantie van Kosten en Nauwe Banden van 7 december 2001⁹⁵ en daarin werd gesteld dat de TER voor het eerst zou moeten worden berekend over het boekjaar 2002, dus vanaf 1-1-2002.

Als de beleggingsinstelling korter dan één jaar bestaat, hoeft geen kostenratio te worden weergegeven, maar moet de kostenstructuur kwalitatief worden beschreven.⁹⁶ Daarmee wordt bedoeld dat de beleggingsinstelling kan volstaan met het opnemen van een combinatie van absolute getallen en percentages teneinde het benodigde inzicht in de afzonderlijke kostenposten te verschaffen.

De kostenratio moet worden afgerond op twee decimalen en moet worden berekend door de totale kosten per jaar te delen door de gemiddelde intrinsieke waarde van de beleggingsinstelling.⁹⁷

Het gaat hier om de Intrinsieke Waarde van het fonds, en niet de IW per aandeel. De berekeningsmethodiek van vijf waarnemingen van 31 december tot de eerstvolgende jaarultimo is voorgeschreven.⁹⁸ De AFM stelt dat zij van deze berekeningsmethode geen ontheffing kan geven, zelfs niet als het gaat om een verfijndere berekeningsmethodiek aan de hand van meer waarnemingen.

Dit werkt als volgt:

$$\text{Kostenratio(K)} = \frac{\text{Totale Kosten (TK)}^{99}}{\text{Gemiddelde Intrinsieke Waarde (GIW)}}$$

waarbij

$$\text{Gemiddelde Intrinsieke Waarde (GIW)}^{100} = \frac{0,5 \cdot 1q + 1 \cdot 2q + 1 \cdot 3q + 1 \cdot 4q + 0,5 \cdot 5q}{4}$$

en waarbij:

- 1q = Intrinsieke Waarde (IW) waargenomen op 31 dec van het vorig boekjaar
- 2q = IW op 31 maart van het huidig boekjaar
- 3q = IW op 30 juni van het huidig boekjaar
- 4q = IW op 30 september van het huidig boekjaar
- 5q = IW op 31 december van het huidig boekjaar

Onder totale kosten worden begrepen alle kosten die in de verslagperiode ten laste van het resultaat alsmede ten laste van het eigen vermogen worden gebracht. De kosten van transacties in financiële instrumenten en de interestkosten worden buiten beschouwing gelaten, evenals de kosten verband houdend met het in- en uitstappen van deelnemers, voor zover deze gedekt worden uit de ontvangen op- en afslagen.¹⁰¹

Indien een beleggingsinstelling een 'parapluconstructie' heeft, dan moet voor ieder subfonds een totaal kostenpercentage worden berekend.

⁹⁵ Zie voor de tekst van de circulaire het oude *Handboek Wtb* van De Nederlandsche Bank, nummer 8022.

⁹⁶ Art. 3:23, lid 7, Nrgfo.

⁹⁷ Art. 3:23, lid 2, Nrgfo.

⁹⁸ Art. 3:23, lid 3, Nrgfo.

⁹⁹ Gedefinieerd in art. 3:23, lid 4, Nrgfo.

¹⁰⁰ Art. 3:23, lid 3, Nrgfo.

¹⁰¹ Art. 3:23, lid 4, Nrgfo.

ADVIESTEKST [van toepassing op reeds bestaande fondsen]

De kostenratio [of: Total Expense Ratio] van [naam fonds] bedroeg over het boekjaar a^{102} $x,xx\%$. Deze kostenratio [of: Total Expense Ratio] omvat alle kosten die in een jaar ten laste van de beleggingsinstelling zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten. Voor het jaar $a+1$ wordt een kostenratio [of: Total Expense Ratio] van $x,xx\%$ verwacht.¹⁰³ Dit getal is slechts een schatting, gebaseerd op historische gegevens. Toekomstige marktomstandigheden zullen op de uiteindelijke uitkomsten over $a+1$ van invloed zijn.

ADVIESTEKST [van toepassing op nieuwe fondsen]

De kostenratio [of: Total Expense Ratio] van [naam fonds] omvat alle kosten die in een jaar ten laste van de beleggingsinstelling zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten. Voor het jaar b^{104} wordt een kostenratio [of: Total Expense Ratio] van $x,xx\%$ verwacht¹⁰⁵. Dit getal is slechts een schatting. Toekomstige marktomstandigheden zullen op de uiteindelijke uitkomsten over het jaar b van invloed zijn.

ADVIESTEKST [van toepassing op reeds bestaande én nieuwe fondsen]

De gemiddelde kostenratio [of: Total Expense Ratio] van [naam fonds] was over de afgelopen jaren $x,xx\%$.

3.5.3.3. Synthetische TER of kostenratio

Indien 10% of meer van de netto IW belegd is in beleggingsinstellingen die een kostenratio bekendmaken, moet een synthetische kostenratio worden opgesteld. Deze synthetische kostenratio wordt als volgt berekend:¹⁰⁶

$$\text{Synthetische Kostenratio (SK)} = \frac{\text{Totale doorberekende exploitatiekosten}^{107} - (\text{instapkosten} + \text{uitstapkosten})}{\text{Gemiddelde Intrinsieke Waarde (GIW)}}$$

ADVIESTEKST (Meer dan) tien procent van de netto intrinsieke waarde van [naam fonds] wordt belegd in beleggingsinstellingen die zelf een kostenratio bekend maken. De daaruit door ons berekende Synthetische Kostenratio is $x,xx\%$.¹⁰⁸

Indien de onderliggende beleggingsinstelling geen kostenratio berekent, moet in de financiële bijsluiter worden vermeld:

- ❖ het maximale percentage van de aan de onderliggende beleggingsinstellingen aangerekende beheervergoedingen;
- ❖ een synthetisch cijfer van de totale verwachte kosten dat wordt berekend door een gedeeltelijke synthetische kostenratio, waarin de kostenratios zijn opgenomen van de onderliggende

¹⁰² Het meest recente boekjaar waarover een jaarverslag beschikbaar is.

¹⁰³ Minimaal 1 decimaal en de vermelding dat het een schatting betreft is volgens de AFM wenselijk. Voorspellingen kunnen vaak niet zo precies zijn. Een verwachte kostenratio zonder decimalen schept echter onduidelijkheid.

¹⁰⁴ Het eerste boekjaar waarover conform de wettelijke verplichting een jaarverslag zal worden opgesteld.

¹⁰⁵ Minimaal 1 decimaal en de vermelding dat het een schatting betreft is volgens de AFM wenselijk. Voorspellingen kunnen vaak niet zo precies zijn. Een verwachte kostenratio zonder decimalen schept echter onduidelijkheid.

¹⁰⁶ Art. 3:23, lid 5, Nrgfo.

¹⁰⁷ Het begrip "totale exploitatiekosten" wordt niet nader gedefinieerd. Volgens DUFAS is aannemelijk dat hiervoor de kosten kunnen worden genomen zoals de onderliggende beleggingsinstelling die opgeeft en zelf als kostenratio heeft berekend.

¹⁰⁸ Nergens wordt bepaald dat deze synthetische kostenratio tot twee decimalen achter de komma moet worden berekend. Als het gaat om meer dan één beleggingsinstelling die zelf een Kostenratio bekend maakt, zal dat wegens afrondingsproblemen ook niet kunnen.

beleggingsinstellingen waar wel een kostenratio van beschikbaar is, op te tellen bij de in- en uitstapkosten en de maximale schatting van de voor opnemingsinstelling in de kostenratio op te nemen kosten van de onderliggende beleggingsinstelling waarvan geen kostenratio beschikbaar is. De Gedeeltelijk Synthetische Kostenratio (GSK) wordt dus als volgt berekend:

$$\begin{array}{r}
 \text{Beschikbare Kostenratios} \\
 + \quad \text{Instapkosten + uitstapkosten v.d. instelling waarvan geen Kostenratio bekend is} \\
 + \quad \text{Maximale schatting v.d. in de Kostenratio op te nemen kosten} \\
 \quad \quad \quad \text{v.d. instelling waarvan geen Kostenratio bekend is} \\
 \hline
 = \quad \quad \quad \text{Gedeeltelijk Synthetische Kostenratio (GSK)}
 \end{array}$$

- ❖ de onmogelijkheid een synthetische kostenratio voor de desbetreffende beleggingsinstelling te berekenen.¹⁰⁹ Dit moet ook worden vermeldt als er wel een gedeeltelijke synthetische kostenratio kan worden berekend.

ADVIESTEKST [indien van toepassing] (Meer dan) tien procent van de netto intrinsieke waarde van [naam fonds] wordt belegd in beleggingsinstellingen die geen Kostenratio bekend maken. Aan deze beleggingsinstellingen wordt x%¹¹⁰ aan beheervergoedingen toegerekend.¹¹¹

ADVIESTEKST [indien van toepassing] De Gedeeltelijk Synthetische Kostenratio bedraagt x,x%.¹¹²

ADVIESTEKST [indien van toepassing] Het is niet mogelijk een Synthetische Kostenratio van deze instellingen te berekenen. Het maximale percentage van de aan de onderliggende beleggingsinstellingen aangerekende beheervergoedingen is x,xx%. Wel kan een synthetisch cijfer gegeven worden van de totale verwachte kosten. Dit cijfer is ...

Het is niet duidelijk wat precies gedaan moet worden met betrekking tot het toerekenen van beheersvergoedingen in geval de beleggingsinstelling waarin voor meer dan 10% wordt belegd zelf geen kostenratio bekend maakt, en de beleggingen wijzigen.

3.5.3.4. Verwachte toekomstige kostenstructuur

De financiële bijsluiter moet, op ex ante-basis, de verwachte kostenstructuur bevatten. De kostenstructuur wordt weergegeven afgerond op 1 decimaal indien de beleggingsinstelling een bestaansduur heeft van één jaar of langer. De kostenstructuur wordt kwalitatief beschreven indien de beleggingsinstelling een bestaansduur heeft korter dan één jaar.¹¹³ Met kwalitatieve beschrijving wordt bedoeld dat de beleggingsinstelling kan volstaan met het opnemen van een combinatie van absolute getallen en percentages teneinde het benodigde inzicht in de afzonderlijke kostenposten te verschaffen.

3.5.3.5. In- en uitstapkosten en overige kosten die niet in TER zitten

De financiële bijsluiter moet informatie bevatten over de in- en uitstapkosten die door deelnemers moeten worden betaald bij het verwerven of verkopen van rechten van deelneming in de beleggingsinstelling en alle overige kosten die niet in de kostenratio zijn verdisconteerd, aangevuld

¹⁰⁹ Art. 3:23, lid 6, Nrgfo.

¹¹⁰ Nergens staat tot hoeveel decimalen nauwkeurig dit cijfer moet worden weergegeven.

¹¹¹ Artikel 10, lid 6, sub a van bijlage 3.3. NRfb spreekt van “aangerekend”.

¹¹² Nergens wordt bepaald dat deze synthetische kostenratio tot twee decimalen achter de komma moet worden berekend. Als het gaat om meer dan één beleggingsinstelling die zelf een Kostenratio bekend maakt, zal dat wegens afrondingsproblemen ook niet kunnen.

¹¹³ Art. 3:23, lid 7, Nrgfo.

met een toelichting.¹¹⁴ Dit omdat deze kostensoorten niet in de kostenratio zijn opgenomen. Tot de overige kosten behoren onder meer de transactiekosten.

ADVIESTEKST Daarnaast dient u rekening te houden met de volgende kosten:

- Aan- en verkoopkosten evenals bewaarloon. Deze tarieven variëren, afhankelijk van de bank of effecteninstelling waar de transactie plaatsvindt.
- Een maximale vergoeding van x,x%, die ten opzichte van de intrinsieke waarde ter dekking van de kosten van uitgifte en inkoop van effecten waarin het fonds belegt, waardoor deze kosten kunnen worden voldaan zonder dat de zittende beleggers daardoor worden benadeeld. Of er een opslag of een afslag wordt gehanteerd hangt ervan af of het fonds op de bewuste dag per saldo aandelen uitgeeft (opslag) of inkoop (afslag).

3.5.3.6. Portfolio Turnover Ratio (PTR) of omloopfactor

De financiële bijsluiter moet de omloopfactor¹¹⁵ ofwel Portfolio Turnover Ratio (PTR) bevatten, als aanvullende indicator voor de omvang van de transactiekosten. De omloopfactor (portfolio turnover rate) geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille van een beleggingsinstelling. Op deze manier kan een indruk worden verkregen van de mate waarin er actief beheer plaatsvindt. Een beleggingsinstelling die passief een index volgt zal misschien eens per jaar enkele mutaties in de portefeuille doorvoeren, terwijl een actief op prijsverschillen arbitrerend hedge fund wellicht vele malen per jaar de portefeuille compleet vernieuwt. Met deze indicator kan de belegger volgens de AFM ook een indruk krijgen van de relatieve transactiekosten die gemoeid zijn met de verschillen in portefeuillebeheer. In de berekening van de kostenratio zijn de transactiekosten niet meegenomen omdat ze in de praktijk lastig precies te identificeren zijn. Met de omloopfactor kan een belegger weliswaar nog steeds de absolute hoogte van de transactiekosten niet vast stellen, maar wel bij de onderlinge vergelijking van beleggingsinstellingen bepalen bij welke instellingen de kosten van relatief veel transacties het rendement beïnvloeden.

Deze omloopfactor wordt als volgt berekend:¹¹⁶

$$\frac{(\text{effectenaankopen} + \text{effectenverkopen}) - (\text{uitgifte deelnemingsrechten} + \text{inkopen deelnemingsrechten})}{\text{Gemiddelde Intrinsieke Waarde van de beleggingsinstelling}^{117}} * 100$$

ADVIESTEKST De omloopfactor (of: Portfolio Turnover Rate)¹¹⁸ bedroeg over het boekjaar [...] xx,xx%.¹¹⁹ Deze factor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille aan. Op deze manier kan een indruk worden verkregen van de mate waarin er actief beheer plaatsvindt en de daarmee gepaard gaande transactiekosten.

3.5.3.7. Retourprovisies en soft-dollar arrangementen

In de financiële bijsluiter moet melding worden gemaakt van eventuele retourprovisies en soft dollar arrangementen, en moet naar het prospectus worden verwezen voor een gedetailleerd overzicht.¹²⁰ Dit moet volgens de toelichting in begrijpelijke taal geschieden.

¹¹⁴ Art. 3:24, Nrgfo.

¹¹⁵ Art. 3:25, lid 1, Nrgfo.

¹¹⁶ Art. 3:25, lid 2, Nrgfo.

¹¹⁷ De formule voor de gemiddelde intrinsieke waarde (GIW) staat in par. 3.5.3.2. van deze handreiking.

¹¹⁸ Direct beleggende onroerend-goed-fondsen hoeven geen Portfolio Turnover Rate te publiceren.

¹¹⁹ Nergens wordt bepaald dat deze omloopfactor tot decimalen achter de komma moet worden berekend. Uit oogpunt van nauwkeurigheid wordt dit wel aanbevolen.

¹²⁰ Art. 3:26, Nrgfo.

Met soft dollar arrangementen worden in de Nrgfo bedoeld alle goederen die de beheerder, bestuurders, gelieerde partijen of derden ontvangen of in het vooruitzicht worden gesteld voor het uitvoeren van opdrachten ten behoeve van de beheerder of de beleggingsinstelling. Er is sprake van retourprovisies indien met partijen die voor de beheerder of de beleggingsinstelling direct of indirect, bijvoorbeeld in de relatie met adviseurs en subadviseurs dan wel in de relatie met adviseur en distributeur, prestaties verrichten afspraken worden gemaakt om een gedeelte van de door de beheerder of de beleggingsinstelling voor de prestaties betaalde vergoedingen terug te sluisen of op een andere wijze beschikbaar te stellen.

De reden voor dit voorschrift is transparantie en de reden voor de verwijzing naar het prospectus is, dat beleggers kunnen nagaan aan wie de kosten worden betaald en dat eventuele belangenconflicten zoveel mogelijk in het belang van de beleggers zullen worden opgelost.

ADVIESTEKST Retourprovisies / Soft-dollar-arrangementen

Er kan gebruik worden gemaakt van retourprovisies en soft-dollar-arrangementen. Voor een gedetailleerd overzicht hiervan wordt verwezen naar het prospectus. Soft-dollar-arrangementen zijn goederen (zoals researchrapporten) die de beheerder, bestuurders, gelieerde partijen of derden ontvangen of in het vooruitzicht worden gesteld voor het uitvoeren van opdrachten ten behoeve van de beheerder of de beleggingsinstelling. Er is sprake van retourprovisies indien met partijen die voor de beheerder of de beleggingsinstelling prestaties verrichten, afspraken worden gemaakt om een gedeelte van de door de beheerder of de beleggingsinstelling voor de prestaties betaalde vergoedingen terug te betalen of op een andere wijze beschikbaar te stellen.

Indien géén retourprovisies of soft-dollar arrangementen bestaan, hoeft hierover uiteraard ook geen tekst te worden opgenomen.

3.5.4. Commerciële informatie

De financiële bijsluiter moet voor zover van toepassing, informatie bevatten over aan – en verkoop van deelnemingsrechten. Daarbij gaat het om informatie over (a) de frequentie van prijsstellingen en waar deze prijsstellingen worden gepubliceerd; (b) de mogelijkheden en, voor zover van toepassing, de kosten om binnen een beleggingsinstelling te veranderen van sub-fonds; (c) het dividendbeleid van de beleggingsinstelling; en (d) de mogelijkheid om uit de beleggingsinstelling te stappen¹²¹.

Hierbij moet volgens de toelichting aandacht worden besteed aan de vraag of aanschaf of verkoop bij de uitgevende beleggingsinstellingen (al dan niet via de Euronext Fund Service) danwel via de beurs moet plaatsvinden.

3.5.5. Aanvullende informatie

De financiële bijsluiter moet de volgende tekst bevatten,¹²² waarvan niet mag worden afgeweken: “Voor vragen kunt u de Toezichtslijn van de Autoriteit Financiële Markten bellen: 0900-5400 540 of kijken op de website www.afm.nl”.

Verder moet de financiële bijsluiter de volgende zaken bevatten, die geen nadere toelichting behoeven:

- ❖ het adres waar het prospectus en de jaarrekening van de beleggingsinstelling kosteloos op aanvraag verkrijgbaar zijn;

¹²¹ Art 3:27, Nrgfo.

¹²² Art. 3:28 Nrgfo.

- ❖ een contactpersoon voor vragen;
- ❖ het feit dat de Autoriteit Financiële Markten de toezichthouder op de financiële bijsluiter is;
- ❖ de datum waarop de financiële bijsluiter is geactualiseerd.

4. De risico- indicator¹²³

4.1. Berekeningswijze van de risico-indicator

De risico-indicator moet worden berekend op de wijze als bepaald in artikel 3:6 van de Nrgfo. De risico-indicator is te downloaden van www.afm.nl/risicometer.

Hoewel een recht van deelneming in een beleggingsinstelling in de meeste gevallen geen contractuele looptijd kent, moet deze voor de berekening van de risicometer toch worden ingevuld en moet hij worden gesteld op één jaar.¹²⁴ De uitkomst van de berekening heet de GUISE,¹²⁵ of Gemiddelde Uitbetaling In geval van Slechte Eventualiteiten.

Helaas zit de risico-indicator zo in elkaar dat beleggingsinstellingen vrijwel altijd uitkomen in de hoogste risico-categorie, of nu conservatief/risicomijdend wordt belegd of niet. Dit komt dan doordat (althans theoretisch) het risico bestaat dat de gehele inleg van de belegger verloren gaat. Dit is alleen anders indien er een vorm van garantie van de inleg is ingebouwd, door bijvoorbeeld derivaten. Daarnaast vallen alle beleggingsklassen die niet worden genoemd¹²⁶ in bijlage 5 van de Nrgfo (bijvoorbeeld funds of funds, hedge funds, private equity) ook direct in de categorie “zeer groot risico”¹²⁷ terwijl ook deze beleggingen soms zeer conservatief zijn. Tenslotte lijkt de GUISE methode vooral te zijn ontworpen voor bank- en verzekeringsproducten, nu zij uitgaat van lange vaste contractuele looptijden uitgedrukt in jaren, terwijl een deelneming in een beleggingsinstelling binnen 24 uur tegen geringe transactiekosten gekocht en verkocht kan zijn.

Overigens moet worden opgemerkt dat de belangrijkste problemen met betrekking tot de risico-indicator niet de berekeningsmethodiek betreffen, maar de wijze waarop die wordt vertaald naar de risicoindicator. Deze vertaalslag is voor schuld- en opbouwproducten hetzelfde.¹²⁸ Een deelneming in een beleggingsinstelling is weliswaar een opbouwproduct, maar in dat opzicht niet goed te vergelijken met een unit-linked verzekering, die in tegenstelling tot een deelneming in een beleggingsinstelling een vaste contractuele looptijd heeft en hoge rendementsdervingen bij voortijdige beëindiging.

Het Committee of European Securities Regulators (CESR) onderzoekt thans in het kader van voorgenomen wijzigingen in de ICBE-richtlijn (het UCITS IV project) de mogelijkheden om te komen tot een verbeterd verkort prospectus, dat een nieuwe naam zal krijgen: Key Investor Information (KII) of Key Information Document (KID). Onderdeel daarvan is een kwantitatieve risico-indicator die thans door CESR wordt onderworpen aan consumententesten.¹²⁹ Naar verwachting zal deze in Nederland ook voor niet-ICBE's gaan gelden.

¹²³ Art. 2:1 Nrgfo.

¹²⁴ Art. 3:5, lid 1, sub b onder 3°, Nrgfo.

¹²⁵ Autoriteit Financiële Markten, *Een kwantitative risico-indicator voor financiële producten*, Amsterdam, Februari 2007.

¹²⁶ De standaardcategorieën zijn Deposito, Obligaties, Vastgoed, Mixfonds, Aandelen, Emerging markets.

¹²⁷ Zie de zesde bullet point in bijlage 5 van de Nrgfo.

¹²⁸ Omdat dan een standaard fondsrendement moet worden gebruikt, dat een historisch gemiddelde is van alle fondsen. Zie Autoriteit Financiële Markten, *Een kwantitative risico-indicator voor financiële producten*, Amsterdam., Februari 2007, p. 11, 15-16. Beleggingshypotheeken zijn bijvoorbeeld schuldproducten en unit linked verzekeringen zijn bijvoorbeeld opbouwproducten.

¹²⁹ CESR's *Advice to the European Commission on the Content and Form of Key Information Document Disclosures for UCITS*, February 2008, ref. CESR/08-087.

4.2. Vormgeving risico-indicator

De risico-indicator is weergegeven in bijlage I van de Nrgfo en op <http://www.afm.nl/marktpartijen/default.ashx?DocumentId=6184>. Van de vormgeving mag niet worden afgeweken, en in alle gevallen mag de risico-indicator alleen in de kleur zwart. of rood worden weergegeven.¹³⁰

* * *

¹³⁰ Art. 2:1, lid 8-10, Nrgfo.

Bijlage I. Checklist Financiële Bijsluiter

Item	Vindplaats
1. Hoofdstukindeling	3:13 Nrgfo Par. 3.4.
2. Kop: “Financiële Bijsluiter” of “Verkort Prospectus (Financiële Bijsluiter)”	Par. 3.3.
3. Korte weergave van de beleggingsinstelling <ul style="list-style-type: none"> ❖ Naam beleggingsinstelling, oprichtingsdatum, inschrijving AFM ❖ Beheerder, (evt.) financiële groep, EU-lidstaat statutaire zetel beheerder ❖ Bewaarder en diens verantwoordelijkheden ❖ Extern accountant van de beleggingsinstelling ❖ Hoofdfonds waar het subfonds onder valt ❖ Verwachte bestaansduur beleggingsinstelling 	3:14 Nrgfo + par. 3.4.1.
4. Beleggingsgegevens Doel van de beleggingsinstelling	66 Bgfo, 3:15 Nrgfo + par. 3.4.2.
5. Evt. gevolgde index of benchmark	3:16 Nrgfo
6. Omschrijving beleggingsbeleid <ul style="list-style-type: none"> ❖ gebruikte beleggingsinstrumenten ❖ de wijze waarop het beleggingsbeleid op de index of benchmark wordt afgestemd ❖ landen en sectoren waarin wordt belegd ❖ obligatie (bedrijfs- of overheidsobligaties), looptijd, ratingvereisten ❖ concentratie van beleggingen in land of sector ❖ of derivaten worden gebruikt voor rendementsverhoging en/of risicoafdekking ❖ de garanties + beperkingen. 	66 Bgfo, 3:17 Nrgfo + par. 3.4.2.2.
7. Financiële risico's <ul style="list-style-type: none"> ❖ Verplichte tekst <p style="background-color: #e0e0e0; padding: 2px;">De waardeontwikkeling van de rechten van deelneming in de beleggingsinstelling is afhankelijk van ontwikkelingen op de kapitaal-, effecten-, valuta- en goederenmarkten. De mogelijkheid bestaat dat uw belegging in waarde stijgt; het is echter ook mogelijk dat uw belegging weinig tot geen inkomsten zal genereren en dat uw inleg bij een ongunstig koersverloop geheel of ten dele verloren gaat.</p> ❖ Beschrijving van de algemene en productspecifieke risico's in één lijst ❖ Verwijzing naar risicobeschrijving in prospectus ❖ Risico-indicator 	par. 3.4.2.3. 3:18 Nrgfo 3:19 lid 1 Nrgfo 3:19 lid 4 Nrgfo 3:20, Nrgfo + par. 3.4.2.4, par. 4.1 en 4.2.

¹³¹ Pagina 13 van de Feedback Statement d.d. augustus 2005 van de AFM bij de Consultatie van de NRgb 2005 en

Item	Vindplaats
8. Historisch rendement	66 lid 2 sub f
❖ Staafdiagram (incl. index/benchmark)	Bgfo
❖ Verplichte tekst bij staafdiagram	+ par. 3.4.2.5. 3:21 lid 4 Nrgfo
Het hieronder gegeven cijfervoorbeeld is alleen als voorbeeld bedoeld en geeft een weerspiegeling van in het verleden behaalde resultaten van de beleggingsinstelling. Op de jaarlijkse rendementen zijn belastingkosten en andere lasten reeds in mindering gebracht. De uiteindelijke, toekomstige beleggingsresultaten zijn niet te voorspellen. De waarde van uw beleggingen kan fluctueren. In het verleden behaalde rendementen bieden geen garantie voor de toekomst	
❖ Verplichte tekst indien de instelling korter dan 1 jaar bestaat	3:21 lid 2 Nrgfo
Omdat de beleggingsinstelling korter dan één jaar bestaat, is in de financiële bijsluiter geen staafdiagram met gerealiseerde beleggingsresultaten opgenomen.	
❖ Effecten wijziging voorwaarden	4:47 Wft
❖ Effecten overgang naar IFRS beschrijven ¹³¹	
9. Verplichtingen voor de deelnemer	66 Bgfo + par. 3.4.2.5.
10. Bedrijfsinformatie	66 Bgfo, 3:22 Nrgfo
❖ Toepasselijk belastingregime	+ par. 3.4.3.
❖ Verplichte tekst	3:22 Bgfo
Zowel uw persoonlijke situatie als wijzigingen in de belastingregels van de lidstaat van herkomst of de lidstaat van ontvangst en de uitleg van deze regels kunnen een positieve of negatieve invloed hebben op uw persoonlijke fiscale positie. In geval van onduidelijkheden dient u contact op te nemen met een belastingadviseur.	
❖ Total Expense Ratio (TER)	3:23 Nrgfo + par. 3.4.3.2.
❖ Ex ante verwachte kostenstructuur	3:23 lid 7 Nrgfo
❖ In- en uitstapkosten + overige kosten die niet in TER zitten	3:24 Nrgfo
❖ Portfolio Turnover Ratio (PTR) of omloopfactor	3:25 lid 1 Nrgfo + par. 3.4.3.6. 3:26 Nrgfo + par. 2.4.3.7.
❖ Retourprovisies en soft-dollar arrangementen	
11. Commerciële informatie (over aan- en verkoop)	3:27, Nrgfo + par. 3.4.4.
❖ de frequentie van prijsstellingen en publicatie	
❖ de mogelijkheden en kosten om te veranderen van sub-fonds	
❖ dividendbeleid	
❖ de mogelijkheid om uit te stappen.	
❖ of aanschaf of verkoop bij de uitgevende beleggingsinstellingen (al dan niet via de Euronext Fund Service) danwel via de beurs moet plaatsvinden.	
12. Aanvullende informatie	3:28 Nrgfo + par. 3.4.5.
❖ Verplichte tekst	
Voor vragen kunt u de Toezichtslijn van de Autoriteit Financiële Markten bellen: 0900-5400 540 of kijken op de website www.afm.nl	
❖ adres voor opvragen prospectus + jaarrekening	

de wijziging van de NRRfb.

Item**Vindplaats**

- ❖ contactpersoon voor vragen
- ❖ mededeling dat de Autoriteit Financiële Markten de toezichthouder op de financiële bijsluiter is op de financiële bijsluiter is de datum waarop de financiële bijsluiter is geactualiseerd.

